

De Zanggazet

Waarin elke bedelzangtraditie tot leven komt!

Zomer 2014

Terwijl heel België gebukt gaat onder een ware hittegolf heerst er bij k.ERF al enkele maanden een gezellig winters sfeertje. Het project rond bedelzingen loopt immers een half jaar. Dagelijks verdiepen wij ons in interessante tradities zoals *Driekoningen*, *Sint-Maarten* of *Nieuwjaarse Zoete*. Graag brengen wij in dit krantje verslag uit van het afgelegde traject. Daarnaast kijken wij ook even naar de nabije toekomst. Welke eigenaardigheden vonden wij al terug in onze regio? Wat staat er allemaal nog op til? Welke evenementen mag je niet missen dit najaar? Je leest het allemaal in onze Zanggazet.

En we hemme gezongen en niks gehad. Just en stuk van't varkensgat!

De k.ERF regio heeft heel wat gezongen erfgoed, dat stond al vast. Toch hebben wij tijdens ons onderzoek enkele zeldzame en aparte tradities teruggevonden die zelfs ons verbaasden. Wist je bijvoorbeeld dat in de 19de eeuw de volwassen mannen van Vorst (Laakdal) van deur tot deur gingen met een geketend monster? Op oudjaarsavond trok de groep door de straten met in hun handen touwen en kettingen waarmee ze het “beest” (een van hun vrienden in verkleedkledij) in bedwang hielden. Er werd niet gezongen voor geld maar voor (alcoholische) drank.

Foto: Fragment uit een reportage over Driekoningen te Balen eind jaren 50.

Dit is slechts een van de vele interessante voorbeelden die wij hebben teruggevonden. Ook verschillende foto's en filmpjes van de bedelzangtradities werden onder het stof gehaald. Daarnaast verzamelden wij al een groot aantal liederen en rijmpjes. Het werd snel duidelijk dat elke bedelzangtraditie uniek is. Elk dorp of gehucht viert deze immers op zijn eigen manier. Daarom blijven wij ook steeds zoeken naar nieuwe verhalen, beelden, liedjes, ... **Alle informatie is meer dan welkom!**

k.ERF zorgt voor de bedelzangtradities

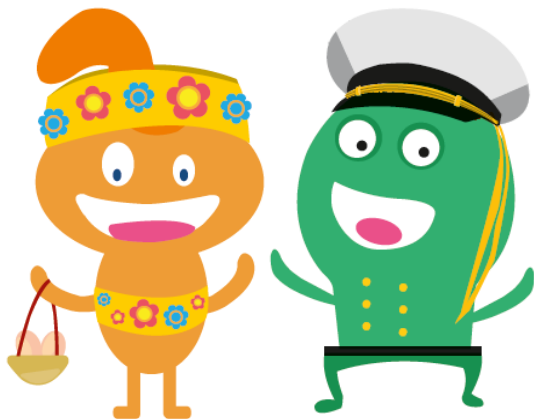
Bedelzanggebruiken zijn levende tradities. Het is daarom belangrijk dat we niet enkel naar het verleden kijken maar ook onze blik richten naar de toekomst. Door de uitwerking van enkele projecten willen wij daarvoor zorgen dat er nog lang gezongen kan worden in onze streek. In maart gingen we van start met een **ideeëncafé**. Iedereen was welkom om samen met ons mee te denken. De aanwezigen namen deel aan een rondetafelgesprek waar per groep een

Foto: Samen brainstormen over bedelzang.

ander thema werd besproken. Dankzij deze boeiende denkdag konden wij een **actieplan** opstellen. Hierin staat vermeld welke initiatieven wij nog dit jaar zullen uitwerken. Telkens hebben we zo goed mogelijk geprobeerd de creatieve ideeën van de denkdag te verwerken in de projecten. Zo vinden wij het belangrijk dat er ruimte wordt gemaakt voor **vernieuwing** zonder de **eigenheid** van een traditie te schaden.

Op dit moment werken wij aan vier projecten. Hiermee willen wij een zo breed mogelijk doelpubliek bereiken. Voor de jongsten ontwikkelen we samen met Casa Blanca

twee zangfiguurtjes die je kan terugvinden op de website en in de educatieve pakketten: Links een Goriënzanger (Schoonbroek) en rechts een figuurtje voor de Vastenavondtraditie (Olmen).

vzw enkele **educatieve pakketten**. De bedoeling is om deze pakketten aan te bieden aan de lagere scholen uit de streek. Leerkrachten kunnen dan zelf aan de slag met lesmateriaal over de bedelzangtradities. Niet alleen het erfgoedverhaal wordt verteld. We zetten ook sterk in op de muzische vorming van de kinderen. Dit doen we door opdrachten te ontwikkelen die werken rond **creativiteit, plastische vorming en muziek**.

Al deze documenten zal je **gratis** kunnen terugvinden op de **nieuwe website**.

Samen met Aroma Communicatie werken we aan een webpagina. Op een eenvoudige manier zal je hier alles kunnen terugvinden over bedelzangtradities. De site wil vooral een creatief platform zijn voor kinderen en ouders. Verschillende onderdelen worden toegelicht aan de hand van praktische voorbeelden: Hoe maak je bijvoorbeeld een Driekoningenkroon? Hoe bak ik een Sint-Maartenskoek? Hiernaast kunnen de sitebezoekers zelf berichten achterlaten waarin zij hun bedelzangverhaal vertellen. De creatievelingen kunnen ook altijd hun handige knutseltips of bakrecepten insturen.

Op de website komt ook de digitale versie van de **inspiratiebrochure**. Tijdens het ideeëncafé werden wij overrompeld door een hoog aantal concrete en originele projectvoorstellen. Die inspirerende voorbeelden bundelen we in één gids. Het zijn succeservaringen van groepen of verenigingen die een vernieuwende aanpak rond hun bedelzangtradities hebben ontwikkeld. De inspiratiebrochure schrijven wij in samenwerking met LECA vzw (Landelijk Expertisecentrum voor de Cultuur van Alledag). Deze erfgoedgids heeft als doelpubliek elke vereniging of groep die zelf de handen uit de mouwen wil steken en een evenement wil organiseren rond de bedelzangtradities. De papieren versie van dit boekje zal in het najaar over heel Vlaanderen verspreid worden.

Net zoals het boekje “Op handen gedragen” (dat het grote publiek informeert over processies en omgangen) zal er een inspiratiebrochure verschijnen over bedelzang.

Als laatste werken wij aan een handige “doe-het-zelf” publicatie. Dit boek wordt een combinatie van een klein informatief/historisch luik met een artistiek/eigenzinnig luik. Alle ideeën, tips en recepten worden bedacht door creatief talent uit onze streek. De publicatie is namelijk een samenwerking met enkele actieve webbloggers. Zij creëren een reeks bezielende ideeën met als algemeen thema de verschillende bedelzangtradities. Het boekje zal voor elk wat wils hebben; duurzame lantaarns knutselen, veilige verkleedkledij zelf stikken, een traditioneel feestgebak klaarmaken met een modern tintje....

Alle projecten hebben één gemeenschappelijk doel: het grote publiek terug in contact brengen met de bedelzangtradities. Zo zorgen wij samen voor het verder bestaan van dit uniek erfgoed. Op deze manier laat de “Stille Kempen” nog eens van zich horen!

De Driekoningenroof

Om alvast een tipje van de sluier te lichten willen wij eindigen met een spannend erfgoedverhaal. Bedelzangtradities zijn vreugdevolle gebruiken waar solidariteit, delen en onschuld centraal staan. Niet overal was dit echter zo. Al sinds 1936 organiseerde de Berkvenbond (tegenwoordig KSA Berkven) jaarlijks een heuse Driekoningenstoet. Processiegewijs trokken de jongens verkleed door de straten van Geel. De drie koningen

Foto: Driekoningenstoet van eind of begin 1936 te Geel (bron: *Nieuwsblad van Geel*, 13 januari 2012, p. 7).

van dienst hadden de eer om op een paard met de stoet mee te gaan. Overal kregen zij wel een centje. Het geld ging integraal naar het missionariswerk in Congo.

Al lijkt het hier te gaan om een unieke traditie, toch kende onze streek meerdere Driekoningenstoeten. Ook in Mol ging vanaf 1937 een optocht uit. In Retie zongen de kinderen van de lagere school dan weer voor de missies. De Geelse stoet was van een spectaculair formaat: met echte paarden, prachtige verkleedkleden, vele muziekinstrumenten en een reusachtige ster. Tijdens de oorlogsjaren ging de stoet niet uit en pas

in 1951 werd de traditie nieuw leven ingeblazen. De rijkversierde gewaden werden opgeborgen in een koffer die zijn onderkomen vond in het Sint Aloysiuscollege.

Maar ondertussen waren er kapers op de kust. De scoutsvereniging van Geel kreeg van de pastoor de toestemming om na de oorlog een Driekoningentocht te organiseren. Ook de verkleedkledij mochten zij gebruiken. De Berkvenbond was in hun eer geraakt. Zij waren immers de rechtmatige eigenaars van de verkleedkoffer. Met deze actie “bevuilden” de scouts volgens hen een typische Berkventraditie. De Berkvenbond zon dan ook op

Foto: Driekoningen zingen vandaag (Retie).

wraak. Tijdens een galaevenement wisten enkele leden van het Berkven hun weg naar de koffer in het college te vinden. Onder de sluier van de nacht gingen zij aan de haal met de verkleedkleden. De toenmalige directeur stelde de volgende dag stomverbaasd vast dat de koffer verdwenen was. Nu had hij wel zijn vermoedens van wie de dader zou kunnen geweest

zijn. Jo Belmans, de “bendeleider”, had zich de avond voordien verdacht gedragen. Met deze informatie trok de directeur naar zijn thuis waar hij de verkleedkleden op de zolder terugvond. Enigszins beschaamd gaven de jongens hun misdaad toe. De directeur keurde hun handelingen af maar kon toch begrip opbrengen voor hun zaak. Uiteindelijk werd de “Driekoningenbende” naar huis gestuurd met een lichte straf. Eind goed al goed!

(bron: Jef Van Meensel, Nieuwsblad van Geel, 10 januari 1986, p. 3)

En de volgende maanden?

Bedelzingen doe je vooral in de wintermaanden. Goed nieuws want dit betekent dat je dit jaar nog aan elke traditie kan meedoen. Smeer alvast de keeltjes en oefen die originele bedelzangliedjes! Hier volgt een overzicht met de data die je zeker in je agenda moet schrijven.

- **28 september: Krik Krak** te Retie, vanaf 14 uur in het centrum. Met heel de namiddag kinderanimatie en 's avonds de klassieke lantaarntocht.
- **Laatste weekend van september: Kaarsje in Lantaarn** te Dessel (zaterdag en zondagavond omstreeks 18 uur).
- **24 oktober: Internationaal Driekoningencongres** te Tilburg. Deze studiedag staat volledig in het teken van Driekoningen als immaterieel erfgoed. Met sprekers van over heel Europa. Voor meer informatie check: <http://driekoningenzingen.yurls.net/nl/page/936465>.
- **25 oktober: Kaarsje in Lantaarn** te Mol-Ezaart, vanaf 18 uur is iedereen welkom bij het Scoutslokaal.
- **11 november: Sint Maarten** te Retie, met 's avonds Sint Maartensvuren in heel Retie.
- **31 december: Nieuwjaarke Zoete** in Balen-Hulsen, Geel, Laakdal en Meerhout
- **6 januari: Driekoningen** zingen in elke gemeente.
- **15-17 februari:** Carnaval in Balen-Olmen, Met op maandag 16 februari de **bedelzangtocht** en de **Hanenkap**.
- **12 maart: Goriën** zingen in Schoonbroek-Retie.

Met steun van de
Vlaamse overheid

